

Uši a Vítr

číslo 5

měsíčník

květen 2006

noviny občanského sdružení Proximus – s podporou nakladatelství Vetis Via a Sopol tzo. productions

„Čas je srdce bronzového zvonu“

Rozhovor s Liborem Krejcarem (1961), sochařem a muzikantským a básnickým experimentátorem. Kráceno. V úplnosti – včetně výtvarného doprovodu – je rozhovor (2004-5) součástí revue BOX č. 1/05.

Kde ses tady vzal?

Původem Ostroměř – Hořice v Podkrkonoší, pak jsme se přestěhovali do Hradce Králové, potom Praha, Dvůr Králové a pak teprve Pardubice a nyní Heřmanův Městec.

Jak jsi začal dělat výtvarný umění?

Moje umělecká aktivita, jestli se to tak dá nazvat, se odehrávala na bázi různých happeningů, vzpomínám si, že jsem jednu dobu vyráběl dřevěný rohlíky a dával je mezi ty opravdové v samoobsluhách. Do hospod jsem pro své přátele nosil ručně řezané párátko z lipovejch štěpin. Teprve jsem zjišťoval, že tady byla skupina lidí, který i přes to všechno kolem, kdy vlastně nešlo nic, něco dělali. Aktivita se odehrávaly různým způsobem, ateliéry nebyly, takže – výčepy, hospody, kde se uskutečňovaly všechny ty happeniny, performance atd. V 78. roce jsem byl poprvé na baráku v Nový Víšce u Chomutova, tam jsem viděl, že to jde a to mě nadchlo. Zjistil jsem, že lidi fungují, že to je možný i v tom systému, kdy kolem baráku je 15-20 policejních aut, že tam pobíhají chlapi v uniformách s pistolema a na baráku je přesto všeobecný veselí.

Ale k dnešku: v roce 2000 jsi měl poměrně velkou výstavu v pražském Mánesu...

Výstavu s názvem *Krajiny paměti* jsem připravoval s Jardou Kořánem a spo-

Před Hospodou U čápa v Pardubicích, zprava I. M. Jirous, P. Kabeš a L. K., foto A. Kopecká, 2003

lečností Gallery. Jednalo se o průřez věcí za posledních 20 let. A vyšel obsáhlý katalog s texty Honzy Rouse, Vráti Brabence, Olafa Hanela a Ivana Jirouse. Magor byl tou dobou u nás v Heřmanově Městci, aby si udělal poznámky pro text do katalogu a Jar- da za náma poslal kurátorku výstavy, která si měla doplnit nějaký technický údaj. Martin tehdy zrovna sbíral a zavárel choroše a z fleku jí udělal přednášku o houbách, kterou uzavřel celkem standardně: „Tady madam neví, že všechny houby jsou jedlý, ovšem

některý jenom jednou, a to si chce dáma dělat poznámky.“ Druhej den volal Jar- da: „Vyříd' Magorovi, že jestli bude sprostěj na mý zaměstnance, tak ho zmlátím. Ať kouká napsat text do katalogu! Pozejtří je uzávěrka!“ „Buď v klidu, text je napsanej, Martin dělá závěrečnou korekturu, zítra to jde do pošty.“ Samozřejmě, že v tu chvíli ne- byl napsanej ani řádek. Hráli jsme čtr- náct dní kulečník.

Kdo vybrál?

Zatím nerozhodně 70:70.

*Ve svý tvorbě používáš v bojný míře přírodní materiály, dřevo, kov, lebký, kosti... Promítá se v tom tedy skutečná smrt a žmar... Ano, skutečná smrt, ale i skutečnej život. Ať to jsou sochy ze dřeva, kovu, sádry, kostí nebo jinýho přírodního materiálu, to všechno v sobě život mělo a má, je jenom otázka, kam to posuneš, jak to oživíš, nebo umrtvíš. Třeba strom, co stál někde v lese, žil si svůj život a teď je z něho hromada popele a pilin. Začal jsem třídit to, co ze stromů zbylo a sypat jednotlivý barevný vrstvy do skleněnýho sloupu – tak vzniknul třeba *Pomník padlým stromům*. Struktura sypaných obrazů je podobná.*

Tvoje plastiky koček jsou poměrně známý – pokračuješ ještě pořád na tohle téma?

Sérii plastik s názvem *Pantheria* jsem začal v první půlce 80. let. Jedním z prvních podnětů byli lvi, zdobící vjezdy do venkovskejch statků. Na mnoha místech se tyhle atrapy egyptskejch strážců rozpadaly, trčely z nich dráty, chyběly nohy nebo hlavy. Mělo to takovou českou atmosféru zkázy. Většinou neměly žádný výraz, asi proto mě zaujaly a začal jsem se jim víc věnovat. V současný době je to něco mezi zvířetem a člověkem, někdy se mi zdá, že jsou to andělé.

Magor tvrdí, že tě do „Hermaňáku“ přitáhl mimo jiné právě chrám sv. Bartoloměje...

Když jsem se tady objevil někdy v roce 87, tak na první pohled nic zvláštního, ale v krátký době jsem navázal poměrně blízký vztah s místním děkanem, páterem Jakubcem, mimořádně skvělým člověkem, který bohužel loni tragicky zahynul. Byl pro mě po dlouhej čas jedním z mála záchytejných bodů a navštěvoval jsem ho poměrně často. Proseděli jsme spolu spoustu času u vína, chodil jsem k němu na katechismus a v roce 93 mě tady pokřtili. Takže Magor má vlastně pravdu. A jelikož je to chrám sv. Bartoloměje, má na stropě fresku, kde tohoto mučedníka stahujou z kůže. Když s námi začala naše dcera chodit do kostela a začala trochu vnímat, tak se při mši ptala „Maminko, co to dělají tomu pánovi?“ Marie odpověděla „Toho si nevímej, to si pán sundává košili...“

Jak a kdy jsi vstoupil na pole hudby?

To, co máš na mysli [*Lesní hřbitovy, Guerrilla Records 2005 – pozn. red.*], jsou zvukový bloky, ke kterým se občas vracím. Jsou to vlastně cykly, první nahrávka je z roku 1982, druhá z roku 1992 a ta třetí je letošní. Dá se říct, že ačkoliv se ve výsledku od sebe ta první a ta poslední samozřejmě liší, schéma je stejný – všechno se dělalo a dělá ve dvou lidech.

A co tvoje vlastní poezie?

Neurážej básníky, nejsem literát, nepíšu nijak systematicky, aby se o mně dalo říct, že jsem básník. Občas píšu nějaký texty nebo poznámky, ze kterých s odstupem času vznikne něco dalšího, nebo taky nic, ale na tomhle posledním CD je mých 10 textů z let 1988-98, takže to je vlastně průřez desetiletím, každý rok jeden text.

Rok 1989 jsi prožil jak?

Osmdesátý devátý jsem trávil přípravou výstavy, kterou jsme chystali v sestavě Krejcar, Meistr, Nepraš a Steklík v kolínském Muzeu výtvarného umění. Vernisáž měla být 4. 12., ale vzhledem k situaci jsme to museli odložit na leden 1990. Ne že bych zrovna zakládal Občanský fórum, ale trávil jsem dost času v pardubickém divadelním bufáci, kde Marie dělala barmanku. Propíjel jsem herecký dýška, dával si na herce panáky a pozoroval, jak pod okny divadla prochází národ, herci házej z okna stranický legitimace a národ křičí Ať žijou herci! To jsem se docela bavil. Ale v té době, prakticky od roku 88, jsem už byl mimo Pardubice.

Zmínili jsme Ivana Jirouse, co si o něm myslíš?

Patím k jedný z generací, kterou se Martinovi podařilo zkazit.

Máš nějaký vzory, anebo je to u tebe z větší části intuice?

Vzory ani ne, moc to nesleduju, ale kopírovat se dá cokoli, ať je to socha, hudba nebo báseň, to je věc každýho, jak se k tomu staví. Mně je jedno, jaký je trend, buď se mi věci líbí nebo nelíbí. Řídím se svou vlastní intuicí. Chodí mi spousta pozvánek na vernisáže, který navštěvuju velmi zřídka a jen nárazově. Nechodím téměř na nic, snad na výstavy přátel, ale mí přátelé s největší pravděpodobností světovej ani evropskej trend neurčujou. A zřejmě ani český.

Kdo se ti líbí z českých autorů?

Jen namátkou: Josef Váchal, Otto Guftfreund, Jiří Kolář, Pepa Žáček, Franta Skála.

Vrátíme se k budbě. Bylo i nějaký živý hraní?

Odehráli jsme 20 koncertů, ale tančovačky to teda nebyly. Alespoň jsem si nevšiml, že by někdo tancoval. Občas se někdo držel za hlavu, ale to se nedá považovat za tanec. To, co jsme předváděli, byly spíš zvukový performance než hudební odevzdání namalovaný partitury atd. Stáčeli jsme různý zvuky a ty se pak rozkládaly do kláves, k tomu pazvuky na kytaru, bicí a sampler – obrovský, těž-

kej, kovovej, jakejsi první model prapodivný ponorky – nebo spíš rakev. Živý hraní jsme uzavřeli celkem důstojně na českým Woodstocku v Trutnově. Martin Věchet našel nějakou díru v programu mezi 1 a 2 hodinou ráno, okamžitě jsem volal Bendovi „Za dvě hodiny jdeme na plac!“ Lubora přivezli rodiče i s tou rakví, a než jsme to připravili, tak už byli téměř všichni ve spacácích, zvukař vynervovanej, kytara řvala, jako když jede traktor, zkrátka šílený randál a řev. Pod pódiem tancovali asi čtyři maníci, který za náma po koncertě přišli a pěli chválu, že se jim to hrozně líbilo a kde hrajeme příště, že určitě přijedou. „Odkud jste?“, ptali jsme se jich a kluci říkali „Vlastně odnikud, my jsme zdrhli z pastáku.“

Nicméně mně celej tvůj projev, v kterým se mísí nebe i peklo, nejvíc ze všeho připomíná jakejsi soukromej deník, možná vzhledem k tvojí profesi cosi jako zvukovej obraz? Je v tom záznam mýho života.

Četl jsem o tobě, že jsi militantní katolík, můžeš to nějak přiblížit?

Asi to bude tím, že se snažím držet jedenáctýho přikázání.

A to zní jak?

Stručně – buď gangster...

Tak díky za rozhovor, a pozdravuj v pekle.

„... Průzračný šílenství samoty / ubíjí duši / jak srdce bronzovýho zvonu...“

(L. K., *Samota*)

Ptal se Vladimír „Lábus“ Drápal, Guerrilla Records

Libor Krejcar, výřez fotografie Štěpána Bartoše

Dílna

Lubomír Dostál (1950), narozen v Brně, žije v Horní Loděnici u Moravského Šternberka. Už v osmdesátých letech Jiří Olič charakteristicky rozlišil: „Jsou umělci, kteří se zdají, a jsou umělci, kteří jsou.“

L. D., Autoportrét, akryl, 51 x 72 cm, 2000

Vzdálenosti mezi obrazy Luboše Dostála

Věc se má tak: mám uvést výstavu Luboše Dostála [na festivalu *Potulný dělník 2005*], což je maličkost, neboť uvaděčství je mým-naším osudem, ale také vysvětlit, nebo alespoň naznačit, jeho místo v tom chaotickém, opravdu nepřehledném a nedefinovatelném celku, jemuž se říká současné umění, a to už je záležitost komplikovanější. Nikoli pro diváka, který volí instinktivně a srdcem, rozeznáváje identitu, která je citěná, ale ve svém celku nesdělitelná.

Tedy: malíř, sochař a keramik. Nevím čím je víc a čím je méně, neboť všechno bylo důležité na cestě k celku, dnes jej vidím zřetelněji než na jaře toho roku 1974, kdy jsme se seznámili.

Řeč je ale o malbě a vrátím-li se vzpomínkou nazpět do onoho času, není možné nepřipomenout, že to bylo decennium umění konceptuálního, minimalismu, land-artu a body-artu a ještě několika dalších ismů, odpovídajících duchu doby, jež pohrdala tradicí malby, technikami i materiály, upřednostňujíc pouze myšlenku, která byla v názvu i obsahu. Stejně tak ale nelze pominout, že politický název té doby zněl normalizace a znamenal úpadek umělecký, společenský i politický. Naše postavení bylo opozičně sice pevné, nicméně úplně na okraji. Život v Horní Loděnici: rovněž na okraji.

Luboš Dostál sice reagoval na tuto trapně bizarní, ale v podstatě především tragickou dobu, leč těžiště práce měl již tehdy jinde než v pouhém ironickém glosování událostí. To, co vytvářel, byla spíše lidská zátiší, scény ze života, odehrávajícího se při rybnících, tůních a v přítmí lesa, tedy v poklidu, který je dán dopadajícím světlem, lomem paprsků ve vodě, v proměnách tvarů i barev.

Vše v jednoduchosti, která říkala, že ještě žije a maluje Jan Zrzavý, a kdysi žil a vytvořil svůj malířský monument Bohumil Kubišta. To byli naši favoriti, pro mne v pořadí opačném. Byly to příklady velice příkladné a vzory příliš vzorné. Jak je ale rozvíjet a jak navázat? To se považovalo za věc zhola nemožnou. Ale možné to bylo, cestou od základů a přímo, možná někdy příliš primitivizující, to jest víc zjednodušující než abstrahující. Ale bylo to legitimní a tvůrčí.

A právě zde se nabízí jeden paradox, který určoval celou jednu podstatnou část historie moderního umění. Tvořila ji linie umělců, kteří po stránce technické zručnosti (a snad i talentu) nestáli nejvýše, a přece rozhodli o hlavním směru vývoje. Nebylo tomu tak jen v Čechách. Jmenujme Cézanna, Gogha, Gauguina, Seurata a mnohé další. To přece nebyli žádní mistři bravurní kresby a suverénové malby. Právě naopak: umělci těžce se lopotící pro uskutečňování své vize. Nikoli náhodou stojí na konci této řady Celník Rousseau. A přece rozhodli oni, a nikoli suverénové a mistři pohotové ruky. Ale mohlo by se i pokračovat: takový Marcel Duchamp, ve svém fauvistickém období, a ještě i v kubismu, nevýrazný, a jak ovlivnil příští vývoj!

V českém umění podobně: nikoli Maroldové a Švabinskí, a dokonce ani ne Fillové, ale takový Preisler, Kubišta, Zrzavý, Váchal, Lada, Reynek, Alén Diviš et cetera, ti rozhodli o celém příštím vývoji a také o specifice české malby. Je to ovšem proti logice, která říká a neustále opakuje: kdo umí, ten umí. Ale kdo neumí, umí taky, tak zní odkaz celé této společnosti těžkopádných, tvrdošijných a neobratných. Nejmenoval bych žádná jména, ale je to taková hra, kterou hrají jiní: někteří jimi chválí, což je přinejmenším neobratné, a druzí kritizují, v představě, že není dovoleno podobat se někomu slavnému.

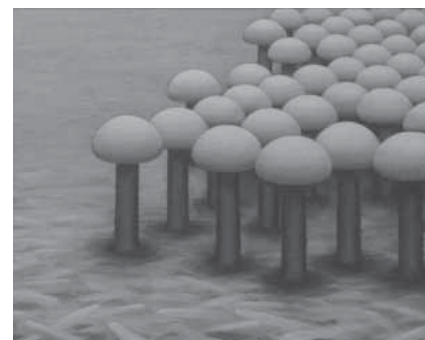
Řeč je tedy o něčem jiném, o genealogické linii a několika málo osobnostech z časů, kdy se ještě malovalo, modernímu umění se pochvalně říkalo primitivism a čas běžel ještě pomalu, bez avantgardního urychlovače kunsthistorie. Bylo tedy několik linií a několik historií. Řeč je ovšem o malbě, obrazech Luboše Dostála, který už dávno nestojí na žádném z jejich konců, ale ani na

jejích okrajích. Tato malba má svůj příběh. Přišla léta osmdesátá a taky jistá svobodomyšlnost, která rehabilitovala malbu i sochu, tradiční postupy i techniky, což nás sice dodnes může těšit, ale také nám to může být jedno. Je nám totiž lhostejná ta část kunsthistorie, která rozděluje umělce a umění na *in* a *out*, je dvacet let na obě oči úplně slepá, a pak objevuje a vytahuje umělce z klobouku jako kouzelník králíky! Jsou umělci, kteří – jako Luboš Dostál – na signály doby příliš nedali.

Je tedy v tomto díle realita vesnická, mýtické bezčasí stodol a králikáren, také studánek a hlubokých lesů, kanců, co ryjí a prorývají se až na žírnou rovinu Řeporyjí, jsou zde jakési houby, kolem nichž se jen chodí, prvotní chrámy, signalizující setrvalý stav lidstva věčně nerozhodného a kolísajícího mezi magií a vírou, útěcha i tajemství, ale také živočišná radost tvorů, kteří žerou a chápou život jako štěstí zrát. Čistota tvarů i barev a nebojácná gesta. (Jsou v díle Luboše Dostála také různé cesty, vzdálenosti od obrazu k obrazu! Pracná dokonalost vedle gestické. Naivní dokonalost. Dnes ovšem máme techniku 100krát dokonalejší, ale co s ní, když umění, jakož i život, je jako sen, pohádka pro každého jiná? Také dobrodiní iluze, jejíž nové krajiny teprve objevujeme. Umění je netvor, který miluje koktaly a požívá mlukvy. Není to kód k rozluštění, tajemství na petlici a jen pro vyvolené. Možná ale, že je to jen slovo na pět písmen. A přece! Stále něco děláme, hledáme papírek na zachycení jediného verše, rachotíme štětci a strouháme špalky, jen aby neutekl ten první, přibližný obraz toho nevidaného štěstí nové reality.

Jiří Olič, psáno pro revuei BOX, 2005

L. D., Houbová krajina, akryl, 80 x 60 cm, 2004

Sépiovou kostí

Pavel Herot (1965), z kosmákovského Martínkova, vizuální umělec, performer, básník litanický, tónů hymnických chórů nábožensko-poetických vizí opravdového lidství, dobrák, neoddělitelně básník Vysočiny.

*Z jitřní rosy oltář přeměnil se
v rozkvetlý strom Chrám v sad
Všechno živé Boží vůlí stvořené
začalo předčítat verše
o máji o lásce o Tobě
Kytička u pomníku básníka*

Vesmír je obydlen spravedlivými

Jsou pády posvátných chrámů
Pláč kříže pod lípou
Opovržení láskou
Sňatky z nerozumu
Vyschlá ústa žalu

Já co jsem k nerozeznání podobný
křičícímu němému orlovi z lůna skály
Nedopustím aby v nitru mém
narušila netečnost
chvějící se pramínek poznání
Nezemřelo ve mně naslouchání
A abych nezbloudil ve směšných
ulicích svého těla
nebo v plechových azylech
sebezahledění
Ale spíše krácel důvěrnostmi
očistných křtů bytí
do větrného zmrazení tůní
obklopen Božími děvečkami
a tisíci prostáčky v jasu
Čekám v zástupu na konfrontaci
s Tebou
Hospodine zástupů

x x x

To není sebeklam Paní má je bosa
Zbledla večernice nad pastvinami
Lurdské zvony zvoní poledne Málo je
odevzdání Málo je milování
Řeholnice rameny pokrčila Zbledla
večernice nad pastvinami
Zbledly pradelny a tanečnice Zbledlo
světlo nad jejich hlavami
Do chudých světnic Bernadet
tohoto světa vzletají bílé holubice
Opodál lurdské jeskyně co před tím
sloužila jako smetiště
rozzáří se mé srdce když vidím
jak znavená stará žena
radostí se dívá do zářící svatozáře
svého žalostného osudu
Růže na jejich svěšených řadrech
hlasitě krvácí
A na dně propasti Boží osleplý pastýř
pase její srdce
Nikde není šerotmy Ve večeradle
ani v plující lodi chrámové
odplouvající s ní tam kam ji odvedou
strážci oveček
Šťastnou orodovnici naši s gloriolou
kolem hlavy Dívku hodnou odevzdání
Ebenově černé vlasy jí vlají V hlase
plno něhy
Na nohou dřeváky a na nich žluté růže
Lurdské zvony zvoní poledne
Smějí se lilie
Dívka obklopená vůní a světlem
dívá se v dáli
do ohněm krvácejících sadů
do žáru neviditelné hudby budoucí
Kdyby tak napověděla nám...

Dotkni se kapek její krve a zpívej
V tom okamžiku zpívej

Moje bohyně spí v poslední hodině

Život je čímsi nechtěným
jen odletět...
A přesto upsán životu
plešatý jako osiřelé děti zádumčivosti
Před otlučenými vraty do garáže
svého erárního šatníku
plného levandulových pistolí
z pavouků
a plného – před cizineckou policií
ukrytých
v narkotickém tabákovém dýmu –
blouznivých karibských dívek

Jsem upsán životu ještě před vstupem
do vítězného světa své proměnlivosti
Klaním se starým seschlým rtům
studentky biologie
nevidomé nevinnosti a rtům
ocucaných od galských kohoutů
Když vše je přesně podle přísných
regulí za mnou
Konečně již mohu obdivovat se
potlačuje své neblahé pocity
obnošené svatební šále nevkusu
rhythm-bluesové vagíně
jedné z karibských dívek
Uspokojen touto uklidňující vidinou
bídneho lesku
divného cirgusového brouka ve mně
zřejmě se slovy slasti na hlasivkách
naslouchám nihilistickým staročeským
milostným písním v podání
karibských dívek
co připadají mi až příliš zachmuřelé
jako Rimbaud když čekal v noci
na Pavláku
kousek od všeobecného nevěstince
poznání
čekal na párek s hořčicí a to přesně
na den
matek a svátek bláznů
vošoustů a lesbiček
Tento křehký noční piknik
naproti tramvajové zastávce a kousek
od stanice metra
skončil uzavřením tohoto stánku
zejména po té co se poměrně
v úzkém okolí
začaly rodit příšery
Život je čímsi nechtěným jen odletět...
A přesto upsán životu plešatý
jako osiřelé děti zádumčivosti
před otlučenými vraty do garáže
svého erárního šatníku
ve svém údolí králů stal jsem se
žebrákem a hrobníkem zároveň
Milencem dávno zesnulé Kleopatry
Ženy mého vkusu a mých rozměrů
Kousek od hrobů v baru prorostlém
promlčením
nadávám na život plný nevkusu
Na spiknutí mechanického vědomí
spějícího k potlačení individuality
A čím více a rychleji piji
nadávám hlasitěji
Já Kleopatro snesu si tě sem dolů
Přesně doprostřed svého šatníku
désivého odhalení
Z rukopisů

Napříč – Glosy – Poznámky

Přesun Potulné akademie ze Skleněné louky do Hospody U Sucháča na brněnském Kolišti

Počínaje 1. červnem t. r. jsme přesunuli muzické večery Uši a Vítr, večery Potulné akademie, ze sklepní scény Skleněné louky do Hospody U Sucháča, nedaleko vlakového nádraží. Do hospody, v níž jistě se už hrálo, i jinak vystupovalo, na pódiu v zadní části hospody, přece však s „kulturními aktivitami“ doposud příliš spojována nebyla. Zde pár slov vysvětlení.

Reakce na tento můj krok přišly různé. Naštěstí převažovaly ty pouze „údivné“. Industriální zóna. Miluju industriální zóny. Vyrostl jsem v nich, nikdy se jich nezabavím. Miluju jejich „hluk“ či spíše zvuk, který mi nikdy nepřipadal něčím nepatřičným. Něco, co patří k všednímu dni, něco, bez čeho by tep života ustal. Něco podstatného, ač by se možná řeklo, k muzickým produkcím málo vhodného. Nemyslím si to. Nevadí mi hluk fabriky, nevadí mi hluk projíždějících vlaků či aut, nevadí mi klapot kulečnickových koulí či mariášnické poznámky u stolu. Vadí mi pouze nepatřičný lidský faktor, který narušuje jakoukoli uměleckou produkci „zevnitř“. Něco, co jako by tam patřilo, a mělo patřit, co však vypadá v míjení slovních významů, rušivé žvanivosti a „filosofování“.

Přesunutí Potulné akademie z prohlášené Skleněné louky do Hospody U Sucháča však ode mne nebylo nějakým předem promyšleným a pro počítaným záměrem. Život mě tam

prostě dovedl. Dva ročníky festivalu poezie Potulný dělník – část s většími kapelami – tam už proběhly. A proběhly dobře. Jen s menšími „oděrkami“, které byly (logicky) způsobeny „specifičností“ prostoru. Že jde vlastně především o fotbálovou hernu, s dobrým pivem, a dobře točeným. Prostor vzdušný, prostor bývalých jatek, které taky jsou už navždy spjaty s mým životem, neboť industriální zóny mají tu výhodu, že jsou živé, ale zcela jiným způsobem než „zábavní střediska“, kde umírám nudou. Nechci dělat „akce“ v zábavních střediscích, v „kulturních“ objektech, ale na ulici, v průjezdech, pod mosty, v opuštěných „dělných“ prostorech, kde život dýše generacemi lidí dělných, a tedy poctivých, a tedy neoblafnutelných, a bujaře odpoutaných, a taky krvavě vážných. Jeden můj přítel-muzikant mi kdysi vyprávěl, jak vždycky jeho děda, když přišel z večerní šichty z nějaké Kolbenky či Zbrojovky, ještě „zasranej od šmiru“, v modrákách, sedl k polívce, ke stolu s vikslajvantovým ubrusem, který býval přichycen na okrajích kovovými lesklými sponkami, a jediná tři slova, která zpravidla pronesl, byla: „Hnus.“ – „Hnus.“ – „Hnus.“ Nevím proč, ale tato citace života se mi líbí. Nepřipadá mi vůbec hnusná. Naopak, zdá se mi metaforou života, života v pádu, „v potu tváře chléb svůj dobývajícího“, žádného pomyslného, vymyšleného „ráje“ drogy – jakékoli – či zajištěnosti – jakékoli (i ty „sociální jistoty“ jsou mi odporné), metaforou pravého údělu člověka na tomto světě, kte-

rý je pomaten myšlenkovými balónky „štěstí“ a „užívání si“ a bublinami „realizování se“, – přičemž jediné, o co běží, je poctivě umřít. A přičemž život sám je nepřetržitým umíráním, a znovuoživováním toho, co člověk přesahuje, toho, v čem je skutečná jeho podstata. Od filosofa Josefa Šafaříka jsem jednou dostal brožuru s věnováním: „Čas vše mění, i časy. Abychom pochopili to jediné, co čas nemění. V čem je čas sám.“ Rozumíme, i nerozumíme. Život je ustavičné vstupování, a jen v tom vstupování je být. Vstoupit – i být.

Na druhém večeru Potulné akademie v Hospodě U Sucháča vystoupil básník Pavel Šuhájek, od něhož jsem před časem dostal rukopisné básně, na nichž mě mimo jiné zaujalo dole na okraji jedné stránky připsané motto – ovšem přeškrtnuté – citát, který je naprosto přesnou definicí toho, co chci říct. A nic víc k tomu nedodat. Citát z Octavia Paze: „Milovat je umírat a obživnout a umírat znovu...“

J. E. F.

Umění rozumět

Měšťácký živel života netkví v neschopnosti rozumět umění. Rozmilí lidé, jako rybáři, pastýři, oráči, sedláci a podobní, nevědí o umění nic a přece jsou pravou solí země. Měšťákem je ten, kdo udržuje a podporuje těžké, protivné, slepé, mechanické síly společnosti a kdo nepozná hybné síly, když se s ní potká, v nějakém člověku nebo v nějakém hnutí.

Oscar Wilde, *De profundis*, 1896

Lapač snů

Zvláštní neschopnost člověka myslet na smrt – která je přece tak blízko, nepozorovatelně, stále přítomná, a my – jako omámeni – jako by nic takového – definitivní fyzický konec – nebylo. Zvláštní.

Říká mi v hospodě chlapík: „Ve Slatině? Ve Slatině se nedá umřít ani na západ plíc?“

Ve vzkazovníku Vetus Via se objevuje člověk, který všechno šmodrchá, plácá dohromady, už jsem mu ani nedokázal „odpovědět“, jen jsem si do deníku napsal: další návod, jak nic nevidět: „dívat se na všechno ze všech stran“...

Psaní slov ještě neznamená dávat těmto slovům smysl. Udržet toto psaní při zdravém rozumu.

V městě Brně se dává na kulturu ročně něco přes půl miliardy korun. Na městskou policii čtvrt miliardy. Kdyby se dávalo více peněz „na kulturu“, nemuselo by se tolik peněz dávat na městskou policii. – Ale co zaměstnanost?

Přítel Jan S. měl sen. Říká mi: „Rovnali jsme spolu na Jižní Moravě slunečnice.“ Asi k slunci? Nebo naopak? ... Už jsem se zapomněl zeptat.

Kupuju v antikvariátu na Veselé ulici několik knih – jednu hned otvírám (František Hrubín: Nefritová flétna, překlady čínských básníků), čtu první verš: „Pes štěká, voda burácí, jsem sám.“ (Na hoře Taj-tchien jsem nenašel taoistického poustevníka) *Li Po*

Ukazuje mi kdosi v hospodě červeného plastového kraba: „Ty máš kraba? A neškrábe?“

(20. 4.) Dnes celý den svítilo slunce a současně pršelo. Nikdy jsem něco podobného neviděl.

j. e. f.

O knihách – dílech – a lidech

Literát Franta Sauer a dělnictvo

... Mýlil by se, kdo by se domníval, že všechno dělnictvo, a zvláště dělnictvo na severu, je primitivní. Naopak, žasl by, kdyby spatřil tolik knihoven v domácnostech, jako je tomu na severu. Tyto knihovny jsou plny hodnotných knih. Horníky nezajímá literatura limonádová. Dělníci a horníci čtou knihy autorů, o nichž často nemá potuchy ani průměrný literát.

Uvedu příklad: Starý, shrbený dělník se mě zeptal, co soudím o spisovateli Leonu Bloyovi a jeho knize „Krev chudého“, a zdali by nebylo vhodné tuto knihu doporučovat do dělnických knihoven.

Přiznávám se, že jsem o tomto spisovateli slova neslyšel. Tohle mi chybělo! Abych alespoň trochu zakryl svou nevědomost, zeptal jsem se, proč myslí, že by se právě tento spisovatel měl dělnictvu doporučovat.

Horník se na chvíli zamyslel, hned nato však mi pohotově odpověděl: „Protože mluví jasně.“ A citoval: „Bohatec je hovado neúprosné, jehož je nutno zadržeti kosou nebo celým kartáčovým nábojem do břicha. Je nesnesitelné, aby jeden člověk rodil se přecpaný statky, a aby druhý se rodil na dně hnojné jámy. Radost bohatcova tyje z bolesti chudého.“ Nezdá se ti, soudruhu, že je tenhle Bloy jasnější než Marx? „Nejle pším žrádlem pro bohaté je chudý. Krev a tělo chudého jsou jedinými potravinami, které mohou žít. Pro bohatce je hygienickou nutností, aby chudého požíral. Jeho děti jsou posilovány štavou masa chudého a jeho kuchyň je zásobována koncentrovaným masem chudých.“ Anebo, soudruhu

Saure, co říkáš tomuto citátu o hornících: „Nekonečně hluboko pod stolem ozářeným světly a přeplněným žrádlem, pod zemí, v temnotách kope horník, velmi starý černý brach, který nikdy nehodoval, leda že polykal prach z uhlí. Dvakrát nebo třikrát byl vyuzen výbuchem traskavých plynů. Stalo se mu, že zůstal přibit dvacet dní na svém místě o kůrce chleba, mezi ručejí a žárem, bez jediné vzduchové molekuly, sám a sám. Neví se, kterak se stalo, že ponechal na místě jen polovici své kůže. A právě on to je, tento podzemní, bídou přišlápnutý tvor, jenž zahřívá paláce bohatého. Když skončí ohněm, zasutím nebo zadušením, vynesou ho na bílý den, aby ho vecpali do nějaké díry a dvacet jiných se dere o jeho místo, aby je zaujmuli.“ To bych rád věděl, soudruhu Saure, jestli je možné doporučovat Bloye dělníkům. Rozumíš, člověk má povinnosti ke straně. Peněz má málo. Čte, že je nutné, aby každý soudruh odbíral „Tarzana mezi opicemi“. Tohle Bloye vydal nějaký potřeštěný katolík na Moravě. Jak ty soudíš o Bloyovi?

Já nesoudil o Bloyovi vůbec nijak. Často mi z podobných rozpaků pomohl vtip. Odpověděl jsem horníkovi: „Promiň, soudruhu, já toho pána neznám. Nikdy jsem ho neviděl mezi literáty v Tumovce.“ Že jsem zaslechl z odplivnutím pronesené slovo: „Vole!“, tomu jsem se skoro nedivil.

Nechci předbíhat. Ale později, když jsem se vrátil do Prahy, tázal jsem se celé řady literátů socialistů i jiných, kdo je to Leon Bloy. Nevěděli to. Někteří z nich nejvýše znali jeho jméno. Jeden mi odpověděl, že to je spisovatel, upřímný

katolík, který zmírá hladu v Paříži.

Byl jsem rád, že toho „Vola“, jímž mne poctil starý bodrý horník, mohu rozčtvrtit a pak rozdat podobným literátům po částečkách.

Z knihy Emil Artur Longen a Xena, *sepsané Frantou Sauerem a Stanislavem Klíkou, vydané vlastním nákladem, v komisi knihkupectví Karla Boreckého, Praha II, Soukenická 8, a opatřené věnováním „Váženému příteli, Dr. Karlu Čížkovi, na plamennou pamjat připisuje – Franta Sauer, 5. X. 1940“*

Ze skladu starších nových knih

Zeno Kaprál: *Suché roráty*, Klokočí, 2004. Co v depositu starých vizí je blízké mu a co cizí? Nic neprozradí, něco naznačí. V básních je všechno jiné. A jiné jinačí. Hihňá se do dlaní jako dítě, když pátrat v jeho skryších uvidí tě. Nehledej! Nena-jdeš! Počítej třeba do sta. Vždyť poezie pravá všech úmyslů je prosta.

Rostislav Valušek: *Létbé ve snu*, Votobia, 2004.

Láska laskavá, víra svíravá, naděj dějící se. Ne tanec hlavy na té míse tepané. Ne já, ale Ty, Pane, víš! I to, že krášlit kříž umí jen pohané.

Cestou: Básnický almanach Welesu, 2003 Jací šli, takové našli. Básně – nevěsty jim prostě přišly do cesty.

Vít Slíva: *Rodný brob*, Host, 2004

Žije poezií, jeho poezie je jím žita. Rodná, rodová, úrodná. Nahlížející až do dna. Zdobí své pole hroby. Být bytím bit, a přesto zpívat! Víte Slívo, vivat!

mha

Vybráno cestou – André Maurois

„Sklidte se stolu,“ přikázal plukovník Bramble ordonancím, „dejte nám rum, nějaký citrón, cukr a stále dolévejte vařící vodu... Potom řekněte ordonanci, aby mi přinesla gramofon a krabici s deskami.“ ...

„Messiou,“ obrátil se k Aurellovi, „co si chcete poslechnout? *Bing boys*, *Destiny Waltz* nebo *Carusa*?“

Major Parker a doktor O'Grady posílali slavnostně Edisona do horoucích pekel; padre pozdvihl oči k nebi.

„Všechno, co vám libo, sire,“ pravil Aurelle, „kromě *Carusa*.“

„Proč?“ podivil se plukovník. „Je to

velmi pěkná deska: stojí dvaadvacet šilinků. Ale chci, abyste napřed vyslechli mou drahou *Mistress Finzi-Magrini v Tosce*... Doktore, prosím vás, nařídte to... nevidím moc dobře... Rychlost: 61... Nepoškrábejte desku, proboha!“ Opět zvolna dopadl na bednu od sucharů, opřel se pohodlně zády o hradbu pytlů a zavřel oči. Jeho drsný obličej se uvolnil.

Padre s doktorem hráli šachy; Parker vyplňoval pro štáb brigády dlouhé tištěné dotazníky. Před lesíkem, rozervaným granáty, probleskovala bílymi chomáči kolem letadla rozkošná obloha, bledě

zelené jezero lemované vřesem. Aurelle začal psát dopis. ...

Nad jejich hlavami začala těžká anglická baterie ostřelovat německou linii; padre se zešíroka usmál:

„To to bude dnes večer na rozcestích vypadat,“ řekl s uspokojením.

„Padre,“ popíchl doktor, „což nejste služebníkem náboženství míru a lásky?“

„*My boy*, Pán pravil, že máme milovat lidi; nikdy neřekl, že máme milovat Němce... Beru vám jezdc.“ ...

(pokračování příště)

André Maurois, Mlčení plukovníka Brambla, Melantrich, Praha, 1969, str. 12-13

Krákor 2006 – 23.–24. června

Osmý ročník lesního festivalu alternativní kultury, „spodních proudů“, hudební, literární, filmové i divadelní avantgardy, v Moravském Krumlově, v lůně Vrabčího hájku, mezi malebnými rybníky.

Nepřehlédnutelný brněnský „sound“: Kapela Sobola, v popředí Marek S.

HAVÁRNA (Olomouc) – pátek 18.00 – smečka z Ponorky, partička zhulených typů z hospody U Muzea, trošku elektra, trošku hustého big-beatu a hromada kraválu s obrovským nasazením. Deska *Pičoviny* (živý záznam z Kubafestu 2005).

ZÁVIŠ (Znojmo) – pátek 19.00 – „kníže moravského porno-folku“, postava neodmyslitelně spjatá s otřískanou španělkou, s níž putuje od města k městu a rozsévá své přisprostlé, leč vtipné verše. Zastoupen na sampleru *Czech Underground vol. 2*. Vydal sedm desek a několik knih. Rovněž miláček celebrit a oblíbenec Karla Gotta.

Přerovská Stará dobrá ruční práce

STARÁ DOBRÁ RUČNÍ PRÁCE (Přerov) – pátek 20.00 –

bomba pop music! namísto těžkopádného zvuku bučících saxofonů a pohřebního bubnu, jak bývá neblahým androušským zvykem, se z prken

Black Spirit Rose – v dobré tradici

pódii, jež znamenají jen samé průsery, hrne svérázný hybrid šaškovského hard rocku, rock'n'rollu, popu, stojící pevně na zemi, zespodu jakoby podmazlý punkovým mýdlem... (*Oslí uši*, 1989)

BLACK SPIRIT ROSE (Přachovice) – pátek 21.00 – Temný Underground v nejmladším podání. Demonahrávka *Na nebi Božím* (2005). U Ears & Wind Records je zaděláno na regulérní desku. Undergroundové rezervy.

KVĚTOSLAV DOLEJŠÍ (M. Boleslav-Skalsko) – pátek 22.00 – Lo-fi bůh ze Skalska v chlapeckém pokoji komponuje hudbu pomocí kytary a magnetofonu značky Stilnox, vydal několik titulů – *Zapalte Koně*, *Kill Your Child* (obě jako dvojalbum *KDO103*, jež vyšlo na labelu Sopol) – a nespočet kazet.

KAPELA SOBOLA (Brno) – pátek 23.00 – poctivý základ někdejších skupin Nemanželská šlechta či The Pub (obojí Marek Sobola) po spojení s mladšími muzikanty přitvrdil a vznikla tak nepřehlédnutelná hříčka a jedna z nejzajímavějších skupin brněnského podzemí.

MEMORIAL (Pelhřimov) – pátek 24.00 – trio z českomoravského pomezí, pro jehož tvůrčí proces je zásadní snaha neopakovat příliš, co už víme, ale snažit se dozvědět něco nového, bez ohledu na to, zda to již ví nebo neví někdo jiný...

LEOŠ BACON SLANINA (Brno) – pátek – malá scéna od 19.45 – básník a příležitostný herec, vydal řadu básnických sbírek, je zastoupen v almanachu *Lepě svíhlí tlové* (Petrov, 2002) a ve sborníku *Kounický klášter* (Rosa Coeli, 2004).

PAVEL HEROT (Martínkov) – pátek – malá scéna od 19.45 – spoluzakladatel řady uměleckých spolků, vetešník, milovník svařených bylin – básník Vysočiny, excentrický „letní“ lyžař.

HYNEK ROBEŠ (Brno) – pátek – malá scéna od 19.45 – působil v dadaisticko-hip-hopovém semknutí Herma z Brna, příležitostný zpěvák blues, uvaděč undergroundových festivalů, iniciátor (nikdy nerealizovaného) časopisu bez nákla-

Pražská kapela Nedělní lidé, opravdu sváteční zážitek

dů, finančního krytí a povolení Ministerstva vnitra: *Kančí jeb*, antický ideál: hmyzí král – brundibár, publikoval sbírku *Fragmenty aj.* (2003), jeho texty byly otištěny např. v revui *Dno*.

FYZICKÉ OSOBY (Rousínov) – pátek – malá scéna od 19.45 – Jim – zpěvák kapely Ylo Africký slon se svojí směsí svahilštiny a angličtiny, s kytarou i bez kytary, s pogujícími punkery i zastydými intelektuály v publiku.

Pražští BBP – neúnavná snaha o undergroundovou kontinuitu

CAT & DOGS' BAND (Brno) – sobota 12.00 – skupina hudebních nadšenců z Brna a okolí hraje od srpna 2005. Kočka se zpěvem, jak českým, tak anglickým, a mistrní psí instrumentalisté. Pohlazení sobotního dopoledne...

HVIZD (Holešov) – sobota 13.00 – O ukradeném poštovním tajemství... One postman show. Černá stavba!

ŠPINAVÉ SPODNÍ PRÁDLO (Olomouc) – sobota 14.00 – ne-sourodá směs instrumentálních výkřiků a hlasitého mlčení. Duní podzemí v moravské nekropoli.

[che] (Brno) – sobota 15.00 – trojice skvělých muzikantů (Radim Babák, Tomáš Vtípil a Martin E. Kyšperský), působících v kapelách jako Čvachtavý lachtan či Květy, vystupují rovněž jako sólisté...

THE INSEMINATORS (Kroměříž) – sobota 16.00 – kritikou označováni za průkopníky nových hudebních postupů (mask punk), poučené nejlepšími zahraničními vzory.

GREGOR SAMSA (Československo-Maďarsko) – sobota 17.00 – kapela tří slovenských Maďarů jako poleno, žijících v Praze, maďarské texty, maďarská krev – nářez.

JÉJÉ NEDUHA (Jemnice) – sobota 18.00 – kdo by neznal legendu Extempore? J. J. N. vystupuje sólově či s přáteli, Pepou Klíčem nebo Karlem Navrátilem, desky vydává samonákladem (*Je láska z darů Božích*, s Pepou Klíčem, 2005).

BBP (Praha) – sobota 19.00 – podzemní orchestr plastického zvuku, jehož kořeny sahají do roku 1982, hudebně navazuje na 70. léta čs. undergroundu.

ČOČKA (Křepice – Brno) – sobota 20.00 – ... MATKA RODU! ... tu se objevují další postavy, do ruky berou podivuhodné nástroje, je to kmen Čočínů a přišel čas obětování...

ŠPINAVÝ NÁDOBÍ (Brno – Třebíč – Ostrava) – sobota 21.00 – dnes prakticky nehrají a jejich vystoupení jsou malým svátkem, – album *Epitaf* z r. 2006 (Guerilla Rec.).

NEVIDÍM (Praha – Pelhřimov) – sobota 22.00 – zmuchlanou duší, shrbeným tělem, zakyslým světem, těžce se derem. Dereme, nederem, nederem, derem, tu a tam lítnem si, helikoptérem... – jediné jejich album je *Neslyším*.

NEDĚLNÍ LIDÉ (Praha) – sobota 23.00 – kolotočářská veselice, panáček s hůlkou, švábi v tapetách, to vše náležitě semleto, – nyní s čabajkou a dýchavičným dědkem...

SPOLEČNÁ STOLICE (Proxima Centauri) – sobota 24.00 – ansámbl muzikantů a nemuzikantů, propletenec hlubokých poselství a bezduchých výkřiků, akčních scén i bezcílného bloumání, veselý cirkus a pohřební marš..., poselství?

BĚTKA HNILOVÁ & LOVEC (Kyjov – Brno) – sobota – malá scéna od 14.00 – písničkářský duet křehké Beáty a drsného Lovce – objev současné alternativní scény.

FNS (Znojmo) – sobota – malá scéna od 14.00 – hudebně-literární trio z moravsko-rakouského pomezí, mladá krev, kvalitní texty, síla...

RADIM BABÁK (Brno) – sobota – malá scéna od 14.00 – hraje na akordeon a zpívá, příležitostně vystupuje s různými kapelami (Anna Burešová, Čvachtavý lachtan).

JAN LAMRAM (Rakovník) – sobota – malá scéna od 14.00 – své verše zpívá, lkavě řve i lyricky cizeluje..., s rakovnickými přáteli nahrál desku *Zařikávání* (vydal Sopol 2005).

TOMÁŠ VTÍPIL a COMP. (Brno) – SO – malá scéna od 14.00 – multiinstrumentalista, zakládající člen kapely Čvachtavý lachtan, hraje, píše poesii, komponuje na computeru.

JKF (Praha) – výstava po celou dobu festivalu: (Re)konstrukce.

PROJEKCE AUTORSKÝCH FILMŮ – sobota – malá scéna od 11.00 – Z. Skokan, O. Merta, M. Loskot, V. Bednář, T. Dvrtěl, L. Drobík, Z. Flam, J. Kohoutek, A. Klíma M. Chlup.

Festivalovými dny provázejí Jaroslav Erik Frič a Martin Chlup

Zasloužilá formace třebíčsko-brněnsko-ostravská – Špinavý nádobí

Tiráž

Uši a Vítr č. 5, květen 2006 • vydává Proximus, o. s., s podporou nakl. Vetus Via a Sopol tzv. productions • sázeno písmem Jannon T Moderne a Dynamo Grotesk DE Střešovické písmoljny • adresa redakce: Vetus Via – Proximus, Pod Kaštany 28, 616 00 Brno, tel. 549 240 676, mobil. tel. 602 875 883 • za redakci odpovídá J. E. Frič • v evidenci periodického tisku pod č. MK ČR E 16123 z 20. 7. 2005 • cena 10,- Kč •